

Зістанеме лем пасівныма позорователями?

О тогорічній штатній підпорі найстаршых пореволючных русиньскых періодік на Словакії ся уж писало на сторінках *Народных новинок* ч. 7/2011. Подля тогорічного рішіння Уряду влади СР, по 20 роках видаваня *Народных новинок* (выходять од року 1991) з первістного тыжденника бы ся мали змінити на обчисник – в тім ліпшій припадї, або просто перестати выходити. Тото саме ся тыкать і двоймісячника – часопису *Русин* (1990). З того сьме

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

выдедуковали, же на Словакії по 22 роках од „ніжної“ революції (1989) комусь засьмь зачинать вадити плураліта поглядів як неоддумный фактор фунгваня так демократічного політічного режіму, як і конштруктівного розвоа каждой громады в нім. Нелем мы конштатуеме, же вываженость поглядів, їх аналітічну інтерпретацію і підложену аргументацію, як і плуралітне назераня на способы ефектівного рішаня актуальных проблемів у русиньскій громаді неперерывно гарантують якраз найстаршы русиньскы періодіка *Народны новинкы* і часопис *Русин*, котрый поступно переріс до научно-популярного періодіка. Такого на Словакії донедавна не было, а ёго потреба назріла природно – з поступным розвоём русиньского языка, росшырёванем сфер ёго фунгваня, з формованём новой научной дісціпліны дома і в світі – карпаторусиністікы, і з прибиванём карпаторусиністів – ученых, які ся професіонално займають дакторів із сфер карпаторусиністікы. На основі дотеперь опублікованых статей од авторів з розлічных країн світа в часописі *Русин* доволіме собі конштатовати, же русиньска (і нелем русиньска) інтелігенція регуларно выужывала і выужывать сторінкы *Русина* на публикацію оригінальных выслідків своїх бадань

з карпаторусиністікы, што припомагають формовати автентічний, обектівный образ о данім етніку і назначовати ефектівне проектованя ёго будучности, як і розвивати характер самого періодіка як неформального і незалежного інформатора на тім полю.

Выходячі з повідженого, никого з нас зато не могло потішыти недавне писмо од генерального директора Секції народностных меншын Уряду влади СР Ласла Югаса, адресоване Редакції *Русин* і *Народны новинкы*. Аж в третім кварталі того року, коли было выданных уж шість чісел, пан Югас шефредактора інформує о тім, же в році 2011 штат підпорить *Народны новинкы* сумов 3 000 евр, т. є. выданя лем трѣх із дванадцятѣх чісел, а часопис *Русин* сумов 6 675 евр, т. є. заплатити за выданя лем штирѣх із шестѣх чісел. На жадость редакції дофінанцовати періодіка пришла од пана Югаса строга і високо формална одповідь, яка як кібы в скопированій подобі была послана каждому неуспішному жадателёви о підпору проектів, враховано нашого інштитуту (жадали сьме о підпору трѣх едукачных проектів – позн. авт.), де Ласло Югас аргументовав рішінём „русиньской одборной комісії“. Властно, тым цілу вину і одповідность за „філософію“ тогорічного розділіня штатных фінанцій як кібы зняв зо штатного орґану і зошмарив на девять людей, доволіме собі повісти переважно лаіків у сфері русиньской культуры (Осиф Гучко, Івана Сивулькова, Мілан Піліп – вшыткы троє з орґанізації *Молоды.Русины*, котра є колектівным членом РОС, окрем того М. Піліп – член партії СДКУ-ДС, Алена Мінарьска – партія *Наш край*, Яна Трушнінска-Сива – ЗІРС, колектівний член РОС, Анна Тренченіова – Пряшівскый самосправный край, Осиф Чокына і Душан Гыряк – *Мост-Нід*, Ласло Югас – УВ СР).

(Продовжіня на 2. стор.)

Важне діло – без Русиньской оброды

В августі 2011 року проходила діскузія односно створіння подля русиньской орфографії назв сел, в котрых у списованю людей 1991 року ся найменше 20 % жытелів приголосило за Русинів. Проблем русиньскых назв тых сел є понад 20-річний, зато треба привітати ініціативу теперішній влади СР, главно ей підпредседы про людьскы права і народностны меншыны Рудолфа Хмела, же то вирішыла зробити холем теперь, за што їй патрить вдяка вшыткых свідомых Русинів.

Як акція проходила конкретно? З ініціативы Р. Хмела спершу были створены робочі группы про окремы народностны меншыны, котры список назв у конкретных меншыновых языках мали приправити. В групі про русиньску народностну меншыну робили: доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., і ПгДр. Кветослава Копорова з єдиной компетентной у тім ділі інштитуції на Словакії – Інштитуту русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты у Пряшові, і Інж. Ян Липиньскый як член Выбору про народностны меншыны Рады влади

СР. Робочі группы про малярську, ромську, русиньску і україньску народностны меншыны были створены на період од 8. августа до 30. септембра 2011 а за їх ведучого був назначеный директор одбору поставліня і прав народностных меншын Уряду влади СР Ладіслав Буковскый. Перше засіданя, предметом якого была діскузія навколо означіння сел русиньской і україньской меншыны ся одбыло в Братіславі 15. августа 2011, о чім приносиме оригінальну справу. До работы над назвами сел в русиньскім языку ся запоїли окрем высше спомянутых членів робочой группы і членовы Окресных орґанізацій Русиньской оброды на Словеньску (РОС), котры суть самостатно зареґістрованы і роблять у Свіднику і Бардеёві, конкретно Мґр. Ян Калиняк, Др. Іван Русинко і Др. Іван Бандуріч, за орґанізацію *Молоды.Русины* Інж. Мартін Караш і бывша председкыня РОС Мґр. Анна Кузмякова. Русиньска оброда як така, главно ей веджіня на челі з Владимиром Противняком ся до той акції

(Продовжіня на 2. стор.)

Тото чісло новинок

Выходить вдяка Кларі Дубскій

На мою справу, же про мізерну підпору з боку штату, перестают выходити першы пореволючны русиньскы *Народны новинкы*, як перша конкретно зареґовала пані Клара Дубска з Прагы, передплатителька наших новинок од самого їх зачатку. Хоць пані Дубска (сестра небогого Штефана Бунґаніча із Збудьской Білой) є давно на пензії, але проявила ся як свідомая Русинка, котра не хоче допустити, жебы перестали выходити ей і нашы *Народны новинкы*. Щіро ей зато дякуеме і вірїме, же буде іншпіраціов про далшых свідомых Русинів, котрым лежить на сердцю судьба *Народных новинок*.

Хто хоче підпорити видаваня НН, може на наш банковый рахунок 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну підпору, або зо заґраніча на рахунок ч.: IBAN: SK76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: ČSOB, робоčka Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованый на *Rusín a Ludové noviny*, обчаньске здружіня, яке выдавать споминаны новинкы.

А. З., шефредактор

Спомин на владыку Славоміра Мікловша (1932 – 2011)

– Вмер грекокатолицькый єпіскоп Крижевацькой єпархії Славомір Мікловш ... Поґріб буде в суботу, 23. юла 2011 ... – прозвучало строго з телефона. То была інформація о кончіні єпіскапа († 21. юла 2011, Новый Сад у Сербії), котрый ня высвятив за священника.

Кір Славомір Мікловш – гордый Русин і грекокатолик

Крижевацького єпіскапа ем знав барз добрі, тадь ем у 90-ых роках 20. стороча діяв як василіаньскый монах в ёго єпархії в югославській Войводині, в Сербії. Быв грекокатоликом і Русином тілом і душов. Быв гордый на своє русиньске походжіня, віру і обряд. Нераз говорив, а то і почас проповіді в Катедралнім храмі св. Іоана Крестителя в Пряшові, кідь за соціалізму высвячовав грекокатолицькых священників про ЧССР:

– Сом Руснак и нігда ше за то не ганьбим. Таки сом ше народзел а и кебы була моя мацер циганка, так бим ю любел і почитовал, бо то моя властна мац, так и моя вира и обряд ...

Де ся обявив, там приносил зо собов надприродный покій. Кідь вошов міджі нас, своїх священників-„панотцох“, як звык говорити, наприклад, на священницькій стрічі, (Продовжіня на 4. стор.)

• Днесь небогы: єпіскоп Славомір Мікловш при стрічі з папом римським Яном Павлом II.

Зістанеме лем пасівныма позорователями?

(Продовжіня із 1. стор.)

А одповідь на вопрос, чом „одборна“ комісія ся стотожнила зо значно селективним приступом к розділїню штатных фінанцій виділєных про русиньску культуру, выслідком котрого суть великы диспропорції в обемі приділєных дотацій окремым русиньским народностным субектам, репрезентуючим протилежны погляды на розвой культуры Русинів (позерай приложеноу табличку), треба глядати праві в зложїню комісії, яку характеризує непропорціоналне заступлїня членів з розлічнов оптіков поглядів.

Правда о скандалозній підпорї найстаршых русиньских періодік але наконець вышла наяво і указало ся, же з „одобранных“ фінанцій од Народных новинок і Русина штат – самособов на основі рішїня „одборной“ комісії – підпорить проект цалком нового русиньского кварталного часопису, а то таков істов сумов, як 20-річний двоймісячник Русин. Іде о часопис Світового конгресу Русинів (Голос Русина), т. є. організації, членами якої суть русиньскы організації з девятых країн світа, враховано Словакії. Новый часопис правдоподобно мав бы выповнєвати роль таку, яку даякый час повнив часопис Русин – був неофіціальним органом СКР. Праві зато, же часопис охоплює русиньску проблематику не выключно в словацькїм, але в міджінароднім контексті, подобны „одборны“ комісії реґуларно в минулых роках нападали редакцію часопису Русин і рекомендовали не дотовати выдаваня часопису з фінанцій Словацькой републіки, аргументуючі же іде о міджінародну організацію, а то значить, же і о міджінародный проект, котрый бы мали підпорвати вшыткы членьскы організації СКР. Зато окліщена штатна підпора часопису з боку Міністерства культуры СР была каждорічно зъявна, призераючи очівїсно на аргументацію дакотрых членів подобных комісій, як была тогорічна. Видить ся але, же од року 2011 тот аргумент уж не платить, а то лем з єдної простой причіны – бывшы критіци ся сразу стали функціонарями СКР, точніше членами Світової рады Русинів, а із змінв ґарнітуры ся „логічно“ змінила і їх політика, і логіка, і назєраня на тот істый проблем. І сразу є такий часопис уж потрібный – нелем подля думаня тогорічної „одборной“ комісії, але і штатного органу! Жебы на то штатны урядници уж забули? Ведь на Секцію народностных меншин Уряду влады СР перешли робити тоты істы робітничкы, котры перед тым мали на старости аґенду культуры народностных меншин на Міністерстві культуры СР?!

В каждім припадї сьме свідками нової ситуації, нової логіки і нової політики: ліквідовати „старе“, котре в нелегких условиях поступно вызріло і выпрофіловало ся з боку жанрового, тематичного, авторьского і языкового, ґарантуючі цілый час плураліту поглядів, а підпорвати „нове“ – зась лем з єдного і того істого спектра поглядів, і так одсунути „конкуренцію“ і збавити ся полемічных поглядів на сучасный розвой русиньского руху. Жебы „політика“ Секції народностных меншин Уряду влады СР ся вела в розпорї з офіціалнов політиков сучасной влады і потихы підрывала основны принціпы демокрації, міджі якими принціп плураліты домінує, і як першу собі зась выбрала найменше стабільну русиньску народностну громаду?! Бо не є то по першый раз, коли штатны урядници посередництвом тзв. „одборных комісій“ ся снажать нарушувати періодичность то Народных новинок, то часопису Русин, без елементарной слушности – дати простор на обаґебу проектів їх авторам або творцям. Наспак, перманентно створюють новы або модіфікують стары критерії на зоставлєваня „одборных“ і „незалежных“ комісій, якими апріорі вылучують з гры творців проектів, котры бы їх могли обаґіти найкомпетентніше, презентуючі выслідкы дотеперішнєй своєй роботы. Но з боку другого самы не вагають і ініціативно тоты критерії очівїсно порушують (позерай статью ЗОЗУЛЯК, Александер: „Druhý rokus Rudolfa Chmela o likvidáciu prvých porevolučných rusínskych novín – Narodných novupok (v roku 2005 a v roku 2011)!!!“ In Народны новинки, XXI, ч. 7, 14. юла 2011), бо і мы ся стотожнюєме з поглядом, же в русиньскій культурі нїт людей, котры бы урядниками зоставлены критерії сповняли, што значить, же нияка секція, подля нас, не є способна створити будь-яку незалежну комісію. Може то урядници з УВ СР не знають, або може то аж барз добрі знають, і зато того року лем „потихы“ зачали формовати „незалежну русиньску одборну комісію“, в якій были спершу акцептованы вшыткы членове лем з єдної кошары (Русиньска оброда на Словєньску зо своїма колектівныма членами – Здружіня інтеліґенції Русинів Словєньска, Молоды Русини, Здружіня приятелів ТАД). Аж по „выраджїню“ уж помалы кінчаючого і зъявно нетранспарентного процесу формованя комісії, з якого была цілено вылучена переважна часть русиньских організацій, на жадость незаступєных і неословлєных русиньских субектів до того процесу засягла політична партія Мост-Нід, котрой номінант Рудолф Хмел є віцепремером влады СР про людьскы права і народностны меншыны, і ініціовала росшырїня комісії о двох своїх номінантів, наслідком чого первїстна комісія ся розросла із семох на девять членів. Інакше, треба повісти, же по першыраз по довгїм часї на Словакії можеме слїдовати інтересный яв, же за членів „одборной“ русиньской комісії были акцептованы членове ці номінанты мінімално аж трєх політичных партій (Наш край, Мост-Нід, СДКУ-ДС), што тыж не свідчить бодай лем о незалежности членів комісії, бо о їх одборности на русиньску культуру ту говорити ся не дасть.

Здасть ся але, же подля Секції народностных меншин УВ СР є вшытко в найліпшїм порядку. Подля нас то але в порядку не є,

(Продовжіня на 3. стор.)

Важне діло – без Русиньской оброды

(Закінчіня з 1. стор.)

не запоїли, а чом, то ся высвітлює у писмі, котре публікуєме ниже. На тото письмо реаґовав Я. Калиняк, і тыж го публікуєме. Публікуєме і табличку з пропонуваняма назвами русиньских сел, котру 29. август 2011 ведучому робочїм ґруп Л. Буковскому послали А. Плішкова і К. Копорова, одповідны за языковий аспект уведжєных назв. На тото дістали одповідь од ведучого 1. септембра 2011, в якій говорить: „... языково поправлену верзію будеме поважовати за пропозицію одборників у русиньскім языку на означїня в русиньскім языку сел, де жыє русиньска меншына. Матеріал буде обговорєный на засіданю Выбору про народностны

меншыны і етнічны ґрупы Рады Влады СР про людьскы права, народностны меншыны і родову рівность почас септембра.“

Такоже першы важны крокы у ділі названя сел, в яких жыє понад 20 % жытелїв русиньской народности, в русиньскім языку были зроблены і віриме, же діло в тім місяцю буде завершєне заключным рішїнєм. А пан В. Противняк і РОС ный чекають далшых 10 років, коли ся будуть брати до увагы выслідкы списованя людей із 2011 року і реалізація назв выходяюча із 15-процентного квора жытелїв народностной меншыны, потребного на двойязычну назву села і штатных інштїтуцій у нїм.

А. 3.

Zápis z 1. stretnutia pracovnej skupiny

Dovoľujem si Vám poslať zápis z prvého stretnutia rusínskej a ukrajinskej sekcie pracovnej skupiny na vypracovanie novely nariadenia vlády č. 221/1999 Z. z., ktorá bola zriadená podpredsedom vlády pre ľudské práva a národnostné menšiny.

Na prvom stretnutí rusínskej a ukrajinskej sekcie pracovnej skupiny uskutočnenom 15. augusta 2011 o 11:30 sa zúčastnili: Mária Rybáková (zástupkyňa ukrajinskej menšiny vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny), Ján Lipinský (zástupca rusínskej menšiny vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny), Ladislav Bukovszky (ÚV SR, riaditeľ odboru postavenia a práv národnostných menšín a vedúci pracovnej skupiny) a Zoltán Szalay (ÚV SR). Pán riaditeľ Bukovszky informoval prítomných o pláne činnosti pracovnej skupiny. Účastníci stretnutia si vyjasnili niektoré otázky v súvislosti s vypracovaním návrhov na označenia obcí v rusínskom a ukrajinskom jazyku.

Pán Lipinský oznámil, že považuje za najvhodnejšie, ak sa v prípade rusínskych označení vrátia k tradičným názvom a nebudú sa uvádzať len slovenské názvy obcí v prepise v azbuke. Pán Lipinský ďalej informoval o otázke viacerých podôb kodifikovaného rusínskeho jazyka. Účastníci stretnutia sa dohodli, že pán Lipinský túto otázku prerokuje s ďalšími členmi rusínskej sekcie pracovnej skupiny, t. j. s pani Pliškovou a pani Koporovou.

Pani Rybáková sa zozbala na starost' označenia 18 obcí obývaných ukrajinskou menšinou, v ukrajinskom jazyku.

Účastníci stretnutia sa dohodli, že pán riaditeľ Bukovszky pošle pani Rybáковой a pánovi Lipinskému pomocnú tabuľku, do ktorej budú zapisovať návrhy na označenia obcí v jazyku príslušnej menšiny aj s komentármi. Pani Rybáková a pán Lipinský pošlú svoje návrhy na e-mailovú adresu zoltan.szalay@vlada.gov.sk do 29. augusta.

V prípade, ak som niektoré body včerajšieho stretnutia neuviedol alebo som uviedol nesprávne, prosím Vás o doplnenie alebo opravu tohto zápisu.

Ďakujem a prajem Vám úspešnú prácu.

S pozdravom Mgr. Zoltán Szalay, hlavný radca
Sekcia národnostných menšín
Odbor postavenia a práv národnostných menšín
Úrad vlády SR, Nám. slobody 1
813 70 Bratislava

РУСИНЬСКА ОБРОДА НА СЛОВЕНЬСКУ RUSÍNSKA OBRODA NA SLOVENSKU

Komisia úradu vlády SR
pre spracovanie názvov obcí
za rusínsku národnostnú menšinu
na Slovensku
080 01 PREŠOV

Prešov, 22.8.2011

Vážení členovia novovytvorenej komisie.

Z dostupných internetových zdrojov sme obdržali správu, v ktorej je požadované zaujatie stanoviska k priloženým názvom obcí z roku 1991 v SR. V prvom rade vítam iniciatívu ako predseda ROS, aby boli upresnené názvy našich obcí a miest s rusínskym obyvateľstvom, a však kompletne.

Po konzultácii so spolupracovníkmi Rusínskej obrody na Slovensku zaujímam nasledujúce stanovisko :

1./ Otázka riešenia názvosloví sa začína v období, keď ešte nie sú známe výsledky sčítania obyvateľstva na Slovensku z mája tohoto roku 2011.

2./ Mám zato, že najskôr je potrebné upresniť zoznam obcí s rusínskym obyvateľstvom, v ktorých bolo dosiahnuté kôrum 15 % podľa výsledkov z posledného a predchádzajúceho sčítania v zmysle schválenej novely zákona.

3./ K súčasne predloženému návrhu sa rozprúdila diskusia, kde v názvoch vidíme viacero žiadaných upresnení, ktoré je potrebné riešiť predovšetkým so starostami a ich obecnými zástupiteľstvami na základe predloženého návrhu zo strany Vašej odbornej komisie .

(Pokračovanie na 3. strane)

РУСИНЬСКА ОБРОДА НА СЛОВЕНЬСКУ RUSÍNSKA OBRODA NA SLOVENSKU

(Dokončenie z 2. strany)

4./ Urýchľovanie riešenia takto otvorenej otázky v tomto období **nemá opodstatnenie**. Odporúčam preto komisii za rusínsku národnostnú menšinu, **aby predložila návrh na Úrad vlády SR na komplexné riešenie názvov všetkých obcí, ktoré dosiahli predpísané kôrum v súlade so zákonom.**

Tak závažné a citlivé otázky ako sú názvy obcí, si vyžadujú širokú odbornú diskusiu, ktorá by rešpektovala názory a vôľu obyvateľov. Každý je hrdý na svoje meno, obec, priezvisko, región. Našou snahou je rozvíjať hrdosť Rusínov ako na svoju minulosť tak aj na svoju prítomnosť. Urobme preto všetky potrebné kroky prostredníctvom príslušnej komisie.

S pozdravom

Vladimír Protivňák,
predseda Rusínskej obrody na Slovensku

Na vedomie: Rudolf Chmel – podpredseda vlády SR

Реакція на Позіцію председателя РОС Владимира Противняка

Важены читателі і сполупрацівники Народных новинок, русиньскы активісты, хотів бы-м зареаговати на писмо-Позицію председателя Русиньской оброды на Словеньску (РОС) – Владимира Противняка слідуучо:

1. Ініціативу влади Словенської республіки, же **прияла задачу означити села, де жыє веце як 20 % жытелів, які належать к народностным меншынам, у їх материньскых языках**, і охоту Яна Липиньского помочи сповнити тоту задачу, як бывший довгорічний штатный урядник, боєвник за права Русинів на Словеньску, етнолог і професіональний працівник у сфері баданя културы Русинів, але і як член Выбору про народностны меншыны Рады влады СР, високо оцінюю і хвалю, бо тым ся сповнять задачі становлены Европсков хартов регіональных або меншыновых языків і главно значне ся тым процес урядного визначованя русиньского регіону. То дотеперь не было зроблене. Є правда, же про нас є то наскоро роблене, але час летить, а мы сьме заспали добу властнов винов, зато мусиме добігнути то, што сьме дотеперь не зробили. Штат на нас не почекає. **Позицію РОС у посліднім пунктї, підкреслюючу же означіня меншыновых сел у сучасности не є підложене, поважую за неодборну і шкодливу про ідентіфікацію русиньского регіону.** Тота задача має змысел у тім, же повнить договір Словенська і Европской унії о захованю языків народностных меншын. Также не стримуйме тот процес і подьме до того, бо самы собі пошкодиме і не поможеме. В. Противняк у своїм писмі-Позиції тыж говорить о тім, же він сам і вибор РОС тоту ініціативу вітаеть. То є добрі, же вітають, але то не стачить, треба ай робити. Дотеперь, окрем выговорок в тім ділі не зробили ніч. Кідь сьме ся зачали ідентіфіковати, так продовжуйме у тім. З той причіны дайме панови Липиньскому задачу, жебы дав у нашім мені знати підпредседови влады СР Рудолфови Хмелови, же тоту задачу рішыме і дотягнеме до кінця, бо то є в інтересі охрани русиньской народностной меншыны на Словеньску. Повніню той задачі нияк не заваджают прияти і сучасно зачати повнити і пропозицію председателя РОС В. Противняка на комплексне рішаня назв русиньскых сел.

2. **Што ся тыкає пропозиції на комплексне рішаня назв сел, є правда, же комплексны анализы русиньскых сел уж мали быти готовы, за 20 років было на то дость часу.** Счаси тоту задачу уж рішав Др. Михал Гиряк, к. н., а єго выслідки опубліковали Народны новинки. Хто хоче організувати громады к назвам сел, мож то вітати а мож то зачати і днесь. В першій рядї треба тото діло зачати Музею русиньской културы у Пряшові баданєм на селах. Формуляр к тому уж давно міг тот музей зробити. І мы маме на тім свою заслугу. Дотеперь за 20 років ніхто не скликав ані єдну громаду односно назвы села, а часу было дость. Также абсенція комплексного рішаня і лем вызвы на комплексне рішаня назв русиньскых сел ся не дасть нияк іншак назвати, як алібізмом і выговорков челных фукціонарів РОС – чом ніч не треба робити.

3. **Пропозиція РОС на оддаліня рішаня цілого діла ідентіфікації русиньскых сел по 20-річній екзистенції русиньского народного руху поважую за ідейный інструмент на елімінацію активіты.** Тото писмо-Позиція РОС припоминає мі ліквідацію активностей у сфері русиньской популярной музики РУС ПОП у Свіднику, писаня Хронології Русинів у Свіднику, котрой цілєм было з українського музею і з української експозиції музею у Свіднику зробити русиньску. Припоминає мі то одшмарія председом РОС В. Противняком моєй жадости на засіданю КВ РОС у Пряшові, жебы ся рішав проблем музею у Свіднику, котрый донесь заслугов нечіности РОС на челі з В. Противняком спокійно собі з русиньской културы робить приклад української културы. Тото писмо припоминає мі розбитя окресных організацій РОС на Словеньску і пробу зліквідовати Окресну організацію РОС у Свіднику. **У вшыткім негатівнім у русиньскім русі, што єм высше спомянув, мають палці В. Противняк, М. Крайковіч і М. Кереканіч.** Кібы сьме решпектовали тото писмо председателя РОС, так бы сьме заспали і в означованю русиньскых сел, котре за нас барз радо зроблять представителі Союзу Русинів-Українців СР. Кідь пан Противняк і колектив то не хоче робити, так наісто на то має свої причіны, може, то є то єго главне посланя. Але хто хоче боєвати за захованя і визначіня русиньского регіону на северовыходї Словенська, того вызывам, жебы продовжовав у тій роботі і активно брав участь у рішаню того вопросу в терміні данім Урядом влады СР.

Мгр. Ян КАЛЯНЯК, член Выбору про народностны меншыны Рады влады СР, Свідник, 23. 8. 2011

На відомость: Ладіслав Буковський, Уряд влады СР

Зістанеме лем пасівныма позорователями?

(Закінчіня з 2. стор.)

бо в тогорічній комісії з вынятком максімально єдною, і хоць тыж не незалежной членкы (Яна Труціньска-Сива – бывша геречка УНТ, сучасный ТАД, пізніше режисерка редакції НЕВ СРО, днесь НЕВ Радія Регіна), не было єдиного чоловіка, котрый бы ходем куртый час був активно і професіонално робив у сфері русиньской културы! Ведь преці не можеме раховати за одборника на русиньску културу молодняка, який знає співати і ходить выступати на русиньскы фестивалы, або такого, який кус бісїдує по русиньскы (респ. нияк не бісїдує), але зато є членом ці симпатизантом выбранных обчаньскых здружїнь або політичных партій, респ. їх спонзором, або робітником ці урядником надрядженого штатного орґану русиньской културной інституції і т. д.

Дало бы ся повісти, же сьме ся стали свідками докінця скандалозной ситуації: нелем простого высміху штатных урядників, але аж ароґантной дегонестації двадцятьрічної роботи многих людей у сфері русиньской културы, науки, школства, медій, яких днесь досправды сміло можеме означити за одборників на русиньску културу. Зато сьме того погляду, же русиньска громада через свою інтелігенцію мала бы конечно офіціално на компетентных місцях ясно настолити тот вопрос і офіціално жадати єго конштруктивне і сораведливе рішаня: коли ся скінчат перестаннны пробы штатных урядників дегонестовати або помагати ліквідовати в русиньській громаді посередництвом квазіодборных комісій того, што за 20 років в нелегких условях ся лем вдяка жертвенности конкретных людей сформовало і випрофіловало, і што має змысел і перспективу? І коли ся конечно перестануть вдяка таким комісіям підпоровати неефективны і непродуктивны проєкты, котры Русинів не посувають допереду, лем конзервують їх як релікт, котрый ся выставлює коли треба – найчастіше почас щедро підпорованых штатом домінантных проєктів фолклорных фестивалів? Коли штат конечно значне дбати на професіоналізацію роботи у сфері русиньской културы і масмедій, і так створити условія на формованя досправды одборників на русиньску културу, погляды котрых будуть релевантны і шыроко ацептованы? Бо мы пересвідчены, же нияка **ОДБОРНА** комісія бы собі не доволила предложити такы пропозиції проєктів на схваліня вице-премерови влады СР і з такыма фінанчныма пропорціями, як то зробила того року „одборна“ русиньска, котра напр. проєкт **ІРЯК ПУ** міжнародного семінаря к недожытым 60. народенинам русиньской писателькы Марії Мальцовской вирішыла підпорити сумов може найнизшов споміджі вшыткых проєктів – 1 000 євр – т. є. іщі низшов, як выступ на гору Кременець (проєкт **СКР**) або молодежны русиньскы забавы (**Молоды.Русины**). Лем кідь комісія зманіпулованых лаїків, які о історії, сучасности і потребах Русинів ніч не знають, а што є найгірше – ані знати не хотять. Бо двигнутєм руки, і хоць несмілым, за ліквідацію уведжених періодік потенціалной амбіції навчїти ся штось о собі – самы ся збавлюють. Но што, і така є ерархія годот сучасных „одборників“ на русиньску културу в Словацькій республіці.

З повідженого высше, думаєме собі, намісті є логічний вопрос: є русиньській інтелігенції досправды єдно – што і як ся ту діє і зістане лем пасівным позорователєм цілєной ліквідації выслідків 20-річної роботи на полю русиньской културы і русиністики? Є нам єдно, яку перспективу про русиньску културу на Словакії проєктують квазіодборны комісії з благословлїнем штатных урядників?

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД.,

Інститут русиньского языка і културы Пряшівской універзіты

Штатістика підпореных проєктів у грантовій системі Култура народностных меншын 2011

Назва субъекту	Предло-жены	Схва-лены	Несхва-лены	Дотація в €
Академія русин. културы	4	3	1	4 200
Театер А. Духновіча*	3+13	3+13	0	17 850 + 6 280=24 130
Клуб Русинів СР	3	1	2	1 100
Молоды.Русины	9	8	1	22 400
ОО РО Свідник	4	1	3	1 650
ПУ (ІРЯК)	3	1	2	1 000
Русин і НН	6	2	4	9 675
РОС	22	16	6	66 800
Русиньскый центр Свідник	3	0	3	0
Общество А. Духновіча	2	0	2	0
Сполук русин. писателів	3	3	0	5 900
ЗІРС	5	2	3	14 000
СКР	2	2	0	8 075
Доведна				158 930**

(Здрой: www.dotacie.vlada.gov.sk/statistiky_verejne.php)

* Темночорным тіпом букв суть визначены субъекты з єдиного спектра поглядів. Обычайным тіпом букв суть уведжены субъекты з інакшого/протилежающего спектра поглядів.

** Русиньській меншынї штат того року приділив 212 000 €. З того выходить, же зістала резерва, з котрой бы ся могли потребны про Русинів проєкты дофінанцовати.

Спомин на владыку Славоміра Мікловша (1932 – 2011)

(Закінчіня з 1. стор.)

завладла міджі притомныма все радость, святочна покійна атмосфера. Каждый ся к нёму односив як ку властному покровному отцёви. Нихто зо священників ся го не бояв, але сучасно вшыткы мали перед ним все ужасный решпект. Быв природнов авторітов.

Каждый день ся молив зо своіма священниками, яких высвятыв невроком про Пряшівску епархію у бывшій Чеськословеньску (яке за соціалізму не мало свого властного высвячуочого епископа), докінця іщі веце, як про свою Крижевацьку епархію (де був епископом) у Югославії. Молив ся, повный надії, передовшыткым і за нову священницьку генерацію а доброжычливый Бог му ї все, досправды, і посылав, также у своій Крижевацькій епархії, котра забрала територію скоро цілой бывшой Югославії, мав все священників – не много, як говорив, але дость.

Знав таїнство сердець людей, з котрыма говорив

Дістав од Господа Бога дар (харізму) тзв. *кардіогнозії* – спонтанно знав таїнство людських сердець. Раз го єден священник у моій притомности варовав, же споза граніці к отцям василіанам до Кулы (Войводина, Сербія) пришов чуджій чоловік-священник меном „ХУ“, і обернув ёго увагу на ёго дивне і про священника непристойне справованя ся, як кібы ани не був священником (їв пролыгуючі як пес, к женам і дітём ся справовав змыселно, жычав собі од людей пінязі, а не вертав їх) ... А тогды владыка Славомір му важно одповів:

– А ти себе думаеш, же я не мам Святого Духа? ... Я ше го боім ... А як ем ся пізніше дізнав, уж перед тым сам од себе, на основі властного пересвідчіння і рішіня не доволив даному чоловікови на території своєї епархії одслужыти ани єдну Службу Божу, также тот мусив, а то докінця дакілько місяців почас свого перебуваня в тогдышній Югославії, одправляти літургію лем на екстратериторіалнім місцю в Монастырью отців василіанів у Кулі (Войводина, Сербія), де був гостём і де про нёго не платили епископовы наряджіня. Владыка Славомір нераз спознав і точно одгаднув внутро чоловіка, і кідь го притім відів лем раз і цалком коротко.

Поститель і праведный отець про вшыткых

Кідь ся ближыв день мого высвячіння на діакона в югославскім Вербасі (10. марца 1991), дав мі знати, же мам у часі надходящих духовных цвiчiнь пять днів постити, жебы ем дістав окреме Боже благоречіння і додав:

– Я будем посциц з тебе ...

Часто ем о тім роздумовав, ідучі по горбатых стежках при мертвім тоці нижнёго Дуная в Сербії у супроводі величезного множества комарів, котры політовали і знеприсмнєвали живот вшыткому жывому. Кідь почас свого жывота высвятыв так много священників, кілько днів лем за них постив, голодовав ... А то зо замыслом і подля принціпу, же кідь Крижевацька грекокатолицька епархія і св. Церьков вообще буде мати наісто щіро думаючих і в Господа Бога віруючих священників, то буде проквітати ...

Чудо на приговор владыки Славоміра у Вербасі

В передвечур діаконьского высвячіння, кідь сонце послідніма лучами заплавлєвало нашу цімру, ведно двое в самоті сьме веце як годину говорили о проґрамі наслідуючого дня. Владыка сидів коло мене і приятельскы говорив мягкым голосом:

– ... пойдзеш за святы престол ... збереш то и то, поклоніш ше ... потом покадзіш праву страну престола ... Але я мав важны старости.

– ... потом зашпилаш тотен і тотен тропар ...– трафив нечекано до чорного, якбы мі читав на самім дні моёй души.

– Але я не знам шпивац ... – вышло з мене, цалком розрушеного і наповненого страхом.

– То ніч, – перерушив ня з спокійным усмівом, – та не будзеш шпивац..., – остро ся мі попозерав до твари і продовжовали сьме в проґрамі дале.

Далшыи выклад ем слідовав уж спокійно. Заспокоїв ня як отець абсолютным способом. Зъявно мі одлегло, кідь ем сі усвідомив, же мі владыка доволив не співати. Порадовав ем ся в сердцю і світ ся мі здав одразу світлішым-простішым, був про мене якбы мала-маленька гомбічка, котра мі спокійно лежала на долоні ... Співу ем ся цілый свій живот бояв найвеце. Музична выхова і я сьме йшли докопы скоро так, як мачка і вода.

Тоту марцову ніч 1991 року ем перебыв спокійно. Слав ем солодко як найздоровша мала дітинка, про котру ся мама постарала у вшыткім ... На другый день, кідь пришов на высвячіню час, же ем мав співати, настало тихо, я думав, же то за мене зробить дахто іншый. В церькви на момент настало тихо, вшыткы очі ся благосклонно позерали на мене, і, вера, же ем і заспівав у заповненій вірниками церькви, і заспівав ем нормално, як то співають вшыткы люде, першыраз і сучасно послідній раз у моім животі, бо уж ся мі то так николи не подарило. Стало ся чудо, было то таке нормалне, же тогды нихто ніч не збачив. Было то досправды чудо, о котрім ем знав лем я і владыка, бо знам, же ся за мене молив. Од тогды ем цалком вылічений зо своєї фобії і днесь співам без проблемів, і хоць часом фалошно.

Кідь ем почас свого высвячіння за священника (8. апріля 1991 у Кулі, Войводина, тогдышня Югославія) клячав у дверях іконостасу при ногах владыки Славоміра і мав ем визнати свою віру, т. є. наспамять ся верейно помолити *Вірую*, зразу ся ку мі нахылив і як властный отець мі старостливо пошепнув до уха:

– ... знаш Вирую?

– ... не! – выскочило з мене щіро, бо і кідь ем за нормальной сітуації знав тоту молитву, але в тремі было про мене рiскантне ю правильно і плынуло выповісти, што бы было ганьбов. Владыка дав скоро приказ облудзі, жебы мі подали отворену книгу, причім велике напружіння уж досяговало кулмінацію, бо уж ем зачав із молитвов наголос за гробового тиха в церькви і сердце мі ішло выскочити з грудей, а чоловік облудгы нагло листовав у книзі, абы нашов належну сторінку скоріше, як ся затну ... Владыка пережывав вшытко ведно зо мнов, моя ганьба бы была і ёго ганьбов, мій неуспіх або успіх, був бы і ёго неуспіхом ці успіхом. Але наконець вшытко ся добрі скінчіло.

Владыка Славомір був досправды святым чоловіком, був прикладом праведной любви к ближнёму своему і святости.

Старав ся о своїх священників, а то нелем о їх душу, але і тіло

Кідь в половині 90-ых років 20. стороча зачала барз крута і нелюдська война Сербів із Хорватами, владыка ся старав, абы ем я і мій священницькый колеґа, сполубрат василіан, у монастырью мали што їсти. Пришли сьме до задовоженного монастыря, де сьме не могли заплатити великый довг за електрику, і раз владыка сам приніс нам 900 німецьких марок як безодплатну поміч:

– Ту маце подпору на цали рок, добре газдуице.

Были то фінанції з фонду підпоры, до котрого приспівали богатшы парохії на утриманя меншых біднішых парохій.

Владыка Славомір у своім животі много терпів, зажив невдячність, зраду і несправедливість. Але нігда ся не піддавав. Вірив щіро в Господа Бога. Покій, душевный оптимізм і выривнаность з нёго все выходили і шырили ся на вшыткых коло нёго. Цілыма пригорщами їх роздавав до своєї близкой і далекой околиці. Одовзданя ся до Прозрительности Божой го не охабляло ани при кінцю ёго жывота, кідь в році 2009 Ватикан прияв ёго резігнацію і цалком нечекано був посланий на емерітний одпочінок. Быв то взацный і святыи чоловік, якого днесь рідко мож стрітити міджі епископами. Похований був у Грекокатолицькім храмі св. Николая Мірликовського Чудотворця у войводиньскім русиньскім центрі – Руськый Керестур.

Вічная ёму память!

о. Горазд ТИМКОВИЧ, ЧСВВ, Кошыці, 23. 7. 2011

Список сел, в котрых жытелі СР русиньской народности творять найменше 20 % жытельства (списованя з р. 1991)

Окрес	Пропозиція назв в русиньскім языку
Бардеёв	1. Бехерів
	2. Фрічка
	3. Хмелёва
	4. Ялинкы
	5. Никлёва
	6. Реґетівка
	7. Шарішке Чорне
	8. Вышня Полянка
	9. Вышній Тварожець
Гуменне	1. Нехваль Полянкы
	2. Притуляны
	3. Руська Поруба
	4. Вышня Яблінка
	5. Завада
	6. Меджілабірці
Меджілабірці	1. Меджілабірці
	2. Берестів над Лабірцём
	3. Чабины
	4. Чертіжне
	5. Габура
	6. Калинів
	7. Красный Брід
	8. Нягів
	9. Олька
	10. Вільшынків
	11. Полата
	12. Репеїв
	13. Рокытвіці
	14. Валентівці
	15. Вырава
	16. Збудьска Біла
Снина	1. Березовець
	2. Чукалівці
	3. Грабова Розтока
	4. Михайлів
	5. Новоселіця
	6. Паризівці
	7. Рунина
	8. Руська Волова
	9. Убля
Стара Любовня	1. Орябина
	2. Леґнава
	3. Обручне
	4. Руська Воля над Попрадом
Стропків	1. Быстра
	2. Гавай
	3. Кожухівці
	4. Мала Поляна
	5. Микова
	6. Потічкы
	7. Владыча
	8. Войтівці
Свідник	1. Белеївці
	2. Бодружал
	3. Цигла
	4. Доброслава
	5. Дубова
	6. Гаврянець
	7. Юркова Воля
	8. Кечківці
	9. Крайня Порубка
	10. Медведже
	11. Нижня Писана
	12. Нижній Мирошів
13. Нова Полянка	
14. Вапеник	
15. Вышня Ядловка	
16. Вышня Писана	
17. Вышній Мирошів	
18. Вышній Верлих	
19. Нижній Верлих	
20. Ваґриниць	

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПґДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПґДр. Анна ПЛІШКОВА, ПґД. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Реґістрацне ч. **EV 327/08, МІС 49 438. Предплатне на рік € 8,50 €.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2